

- EFRROW
- 68.6 mln EUR
- Gospodarstwa rolne i przedsiębiorstwa sektora rolno-spożywczego
- Polska

... dostęp do finansowania dla gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw rolno-spożywczych...

Fundusz gwarancji EFRROW dla gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw rolno-spożywczych, Polska

Studium przypadku

WYŁĄCZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI

Niniejszy dokument został opracowany przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej. Poglądy w nim przedstawione w żadnym zakresie nie wyrażają oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej ani Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Wyłącznie odpowiedzialność za opinie, interpretacje oraz wnioski zaprezentowane w tym dokumencie ponoszą autorzy. Europejski Bank Inwestycyjny, Komisja Europejska oraz instytucje zarządzające programami realizowanymi w ramach Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych nie przyjmują jakiegokolwiek odpowiedzialności za dokładność lub wyczerpujący charakter przedstawionych tu informacji, a wszelka taka odpowiedzialność jest jednoznacznie i wyraźnie wyłączona. Niniejszy dokument pełni wyłącznie rolę informacyjną. Zaprezentowane w nim dane finansowe nie zostały poddane badaniu przez biegłego rewidenta, przedstawione w wybranych studiach przypadków biznesplanów nie podlegały sprawdzeniu, a model finansowy wykorzystany na potrzeby symulacji nie podlegał kontroli audytowej. Studia przypadków i symulacje finansowe przedstawione zostały wyłącznie w celach ilustracji teoretycznej i objaśniającej. Omówione projekty w żaden sposób nie odzwierciedlają projektów, którym rzeczywiście przyznane zostanie finansowanie w ramach opisanych instrumentów finansowych. Ani Europejski Bank Inwestycyjny, ani Komisja Europejska nie zobowiązują się do zapewnienia jakichkolwiek dodatkowych informacji w związku z tym dokumentem, ani do skorygowania jakichkolwiek zawartych w nim nieścisłości. Niniejszy dokument został opracowany przy wsparciu polskiego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Skróty

Abbreviation	Full name
ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
CPR	Rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów
EFRROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFIS	Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych
EFSI	Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne
EDB	Ekwiwalent Dotacji Brutto
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
MŚP	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej

Spis treści

Skróty	2
1. Podsumowanie	4
2. Cele	7
3. Projektowanie i ustanowienie instrumentów	9
3.1 Ocena ex-ante	10
3.2 Wybór Podmiotu Wdrażającego	12
3.3 Finansowanie i zarządzanie	13
4. Wdrożenie	15
4.1 Produkty i warunki finansowe	15
4.2 Pomoc publiczna	18
4.3 Przepływ finansowy i proces oceny	19
5. Rezultaty	20
6. Zgromadzone wnioski i doświadczenia	21

1. Podsumowanie

Niniejsze studium przypadku dokonuje przeglądu wdrożenia instrumentu finansowego w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (EFRROW), zapewniającego gwarancje na rzecz gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego w Polsce. Celem tego instrumentu jest wypełnienie luki w finansowaniu mającej wpływ na małe i średnie gospodarstwa rolne oraz – w mniejszym stopniu – duże gospodarstwa rolne i przedsiębiorstwa rolno-spożywcze. Ograniczony dostęp tych podmiotów gospodarczych do kredytowania wynika przede wszystkim z braku odpowiednich zabezpieczeń, a także – w mniejszym zakresie – wysokich stóp procentowych i niewystarczających okresów karencji oferowanych przez banki dla kredytów inwestycyjnych. Sektor bankowy w Polsce charakteryzuje się ostrożnością w finansowaniu rolnictwa ze względu na niskie marże, sezonowym charakterem produkcji, niską rentownością produkcji rolnej oraz niewystarczającą wartością zabezpieczeń.

Przedstawione tu studium przypadku ukazuje, w jaki sposób dostęp do finansowania staje się łatwiejszy przy wykorzystaniu gwarancji EFRROW, które łączyć można z dotacjami, w tym dopłatami do oprocentowania, w ramach polskiego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (PROW). Gwarancji udziela Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK), będący Podmiotem Wdrażającym, w odniesieniu do kredytów na rzecz gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw sektora rolno-spożywczego zapewnianych przez grupę banków komercyjnych i spółdzielczych wybranych w otwartym i przejrzystym postępowaniu. Gwarancje te dotyczą zarówno kredytów inwestycyjnych jak i obrotowych spełniających kryteria finansowania z funduszu EFRROW. Udzielane przez ten fundusz gwarancje w odniesieniu do ryzyka kredytowego pozwala bankom na finansowanie przedsiębiorstw charakteryzujących się wyższą oceną ryzyka i udzielanie kredytów w oparciu o bardziej korzystne wymogi dotyczące zabezpieczenia i koszty w porównaniu z standardowymi warunkami rynkowymi.

Instrument finansowy ustanowiony został w 2019 roku, a jego budżet¹ wynosił 50 mln EUR wyasygnowanych z PROW, w celu uzupełnienia działań opartych na dotacjach. W odpowiedzi na pandemię COVID-19, jego struktura finansowa została zaktualizowana w maju 2020 r. w celu ułatwienia dostępu do kredytów obrotowych wspierających płynność finansową podmiotów w grupach docelowych. Ponadto, w ramach instrumentu wprowadzono dopłaty do oprocentowania w celu obniżenia kosztu kredytów obrotowych² z dodatkowym budżetem w wysokości 18.6 mln EUR z PROW. Oferta dopłaty do oprocentowania wraz z gwarancją jest przykładem łączenia form wsparcia w ramach działania na mocy art. 37(7) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (CPR). W lipcu 2021 r., budżet instrumentu został ponownie zaktualizowany o wzrost kapitału funduszu gwarancyjnego do kwoty 62.36 mln EUR i równoległe obniżenie budżetu na dopłaty do oprocentowania o 6.24 mln EUR. Całkowity wkład PROW do Funduszu Gwarancyjnego nie uległ zmianie.

1 Stosowany w niniejszej publikacji kurs wymiany EUR/PLN jest kursem ogłoszonym przez Europejski Bank Centralny na dzień 30 sierpnia 2021 r., 1 EUR= 4,5678 PLN.

2 Korzystając z możliwości ustanowionych na mocy art. 37(7) i (8) łączenia instrumentów wsparcia finansowego z dotacjami w formie dopłat do oprocentowania, zgodnie z Rozporządzeniem (UE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=PL>. Patrz również: Nota informacyjna fi-compass – Responding to the COVID-19 crisis through financial instruments (Odpowiedź na kryzys COVID-19 z wykorzystaniem instrumentów finansowych), dostępna pod adresem: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Responding%20to%20the%20COVID-19%20crisis%20through%20financial%20instruments_0.pdf.

Odbiorcy końcowi natychmiast okazali zainteresowanie tym nowym instrumentem, zwłaszcza kredytami na wsparcie płynności finansowej udzielanymi w związku z pandemią COVID-19. **Do czerwca 2021 r. udzielono w sumie 3 489 gwarancji w odniesieniu do kredytów o całkowitej kwocie około 145.5 mln EUR**, w tym 3 241 tzw. „kredytów obrotowych typu COVID-19” na kwotę 90.2 mln EUR, dla których gwarancje opiewały na 72 mln EUR.

Zaprojektowana zwłaszcza z myślą o przedsiębiorcach sektora rolnego i działających na obszarach wiejskich, ta podlegająca spłacie forma wsparcia stała się skutecznym narzędziem osiągnięcia celów PROW oraz pomocy gospodarstwom rolnym i przedsiębiorstwom przetwórstwa rolno-spożywczego w pokonaniu ograniczeń w zakresie płynności spowodowanych pandemią COVID-19.

Fundusz Gwarancji EFRROW jest pierwszą próbą zastosowania instrumentów finansowych dla Instytucji Zarządzającej EFRROW w Polsce (tj. Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Budowanie na rzecz interesariuszy krajowych zdolności i wiedzy na temat tego rodzaju wsparcia miało kluczowe znaczenie dla „uruchomienia” tego instrumentu w ramach PROW. Instytucja Zarządzająca również uczestniczyła w ukierunkowanych szkoleniach zorganizowanych we współpracy z DG AGRI, które pogłębiły zrozumienie tej formy wsparcia przez jej pracowników. W procesie projektowania oraz ustanowienia instrumentu, Instytucja Zarządzająca mogła również liczyć na swe doświadczenia w stosowaniu innych instrumentów finansowych stworzonych w ramach Polityki Spójności, z których kilka również zarządzanych jest przez BGK. Ponadto, agencja płatnicza (tj. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ARiMR) posiadała doświadczenie w zarządzaniu działaniami finansowanymi na poziomie ogólnokrajowym w celu poprawy dostępu gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw rolno-spożywczych do kredytowania.

Fundusz Gwarancji EFRROW dla gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w Polsce

INSTRUMENT FINANSOWY

Źródła finansowania

EFRROW, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020, Polska

Rodzaje produktów finansowych

Gwarancje obejmują kredyty inwestycyjne i obrotowe

Dopłaty do oprocentowania kredytów obrotowych gwarantowanych w ramach instrumentu

Rozmiar finansowy³

62.36 mln EUR z środków PROW (39.68 mln EUR z EFRROW, 22.68 mln EUR z środków krajowych) na potrzeby ustanowienia instrumentu finansowego gwarancji.

6.24 mln EUR z środków PROW (3.97 mln EUR z EFRROW, 2.27 mln EUR z środków krajowych) na potrzeby ustanowienia dopłat do oprocentowania „kredytów obrotowych typu COVID-19”.

Tematyczne obszary docelowe

Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych (obszar docelowy 2A)

Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój (obszar docelowy 3A)

Okres realizacji

Od 2019 r. do 2025 r.

Zaangażowani partnerzy

MRiRW (Instytucja Zarządzająca) BGK (Podmiot Wdrażający)

ARiMR (Agencja Płatnicza)

Wybrane instytucje kredytowe i finansowe (pośrednicy finansowi)

OSIĄGNIĘCIA

Wskaźnik absorpcji

Szacowany w wysokości 40% na czerwiec 2021 r.

Oczekiwana wartość mnożnika dla środków UE⁴

9

Oczekiwana wartość mnożnika dla środków publicznych⁵

5.8

Najważniejsze osiągnięcia

Według stanu na czerwiec 2021 r.:

- Zatwierdzono 3 489 operacji;
- Podpisano umowy kredytowe o całkowitej wartości 145.5 mln EUR;
- Udzielono gwarancji dla kredytów o wartości 114 mln EUR.

W ramach powyższych kwot, operacje związane z finansowaniem bieżącej działalności na podstawie zasad szczególnych związanych z COVID-19 objęły:

- Kredyty: 3 241;
- Wartość: 90.2 mln EUR;
- Gwarancje: 72 mln EUR;
- Dopłaty do oprocentowania: 1.6 mln EUR.

³ Podany budżet uwzględnia korektę przyjętą w lipcu 2021 r.

⁴ Wartość mnożnika dla środków UE obliczana jest jako iloraz szacowanej całkowitej kwoty finansowania na rzecz kwalifikujących się beneficjentów końcowych, tj. 361.7 mln EUR (w oparciu o maksymalny rozmiar portfela), i całkowitej kwoty alokacji EFRROW na rzecz tego instrumentu finansowego, tj. 39.68 mln EUR, z uwzględnieniem opłat za zarządzanie. Nie obejmuje ona powtórnego wykorzystania środków zwróconych do instrumentu.

⁵ Wartość mnożnika dla środków publicznych obliczana jest jako iloraz szacowanej całkowitej kwoty finansowania na rzecz kwalifikujących się beneficjentów końcowych, tj. 361.7 mln EUR (w oparciu o maksymalny rozmiar portfela), i całkowitej kwoty alokacji środków publicznych alokowanych na rzecz tego instrumentu finansowego, tj. 62.36 mln EUR, z uwzględnieniem opłat za zarządzanie. Nie obejmuje ona powtórnego wykorzystania środków zwróconych do instrumentu.

2. Cele

Polski Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 wspiera między innymi sektor rolniczy i sektor przetwórstwa rolno-spożywczego, a także polskie obszary wiejskie. Budżet Programu wynosi ponad 13.5 mld EUR, z uwzględnieniem współfinansowania krajowego. Początkowo nie przewidywał on wykorzystania instrumentów finansowych, jednakże dwie późniejsze oceny rynku finansowego dla gospodarstw wiejskich i przedsiębiorstw rolno-spożywczych, przeprowadzone w 2016 r. i 2019 r., jasno uwiarydowiły ograniczenia w dostępie do finansowania, zwłaszcza dla małych i średnich gospodarstw rolnych. Ów ograniczony dostęp do kredytowania spowodowany był przede wszystkim niewystarczającą wartością oferowanych zabezpieczeń oraz – w nieco mniejszym stopniu – wysokimi stopami procentowymi i zbyt krótkim okresem karencji oferowanym przez banki dla kredytów inwestycyjnych.

W celu wsparcia gospodarstw i podmiotów sektora rolno-spożywczego w pokonaniu tych trudności i poprawy ich dostępu do finansowania, Instytucja Zarządzająca EFRROW podjęła decyzję o wdrożeniu instrumentu gwarancji, który - po okresie prac przygotowawczych - został wprowadzony do zakresu programu w drugiej połowie 2019 r. Gwarancje udzielane są dla kredytów inwestycyjnych oraz kredytów na finansowanie bieżącej działalności (obrotowych). Dzięki zabezpieczeniu ryzyka kredytowego gwarancją EFRROW, banki są w stanie finansować przedsiębiorstwa o wyższym profilu ryzyka, a także udzielać kredytów na bardziej korzystnych warunkach dotyczących zabezpieczenia oraz po koszcie niższym niż ogólnie obowiązujące warunki rynkowe.

Instrument finansowy ustanowiony został w celu wsparcia odbiorców końcowych w uzyskaniu kredytów na operacje realizowane w ramach PROW 2014-2020 objęte następującymi podziałaniami: 4.1 „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” oraz 4.2 „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój”.

Instrument finansowy PROW wnosi wkład w osiągnięcie priorytetu 2: „Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami” oraz priorytetu 3: „Wspieranie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie”. Na większym poziomie szczegółowości, instrument wspiera obszar docelowy 2A i 3A⁶.

6 Obszar docelowy 2A: „Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej”; Obszar docelowy 3A: „Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez ich lepsze zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe”.

Początkowo, produkty finansowe oferowane w ramach instrumentu obejmowały gwarancje dla kredytów inwestycyjnych oraz kredytów na finansowanie kapitału obrotowego powiązane z działalnością inwestycyjną, zgodnie z obowiązującymi w tym czasie zasadami EFRROW. W maju 2020 r., Komisja Europejska i współprawodawcy wprowadzili zmiany do Rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, pozwalające na niezależne finansowanie w ramach instrumentów finansowych EFRROW bieżącej działalności MŚP. Dzięki tym zmianom, zasady polskiego instrumentu zostały dostosowane w sposób umożliwiający przedsiębiorstwom dotkniętym skutkami pandemii COVID-19 uzyskanie kredytów obrotowych bez konieczności łączenia ich z działaniami inwestycyjnymi, wraz z dotacją w formie dopłaty do oprocentowania takich kredytów, w ramach jednej połączonej operacji dozwolonej przepisami art. 37(7) Rozporządzenia⁷.

7 Zmiany instrumentu możliwe były również dzięki unijnej Inicjatywie Inwestycyjnej w odpowiedzi na koronawirusa (CRII) oraz inicjatywie CRII Plus, w wyniku których znowelizowano zasady instrumentów finansowych EFSI, wprowadzając doń nowe mechanizmy elastyczności. Działania te obejmują zmiany Rozporządzenia ustanawiającego wspólne przepisy, rozporządzenia dotyczącego Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i EFRROW, oraz Tymczasowych Ram środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki w kontekście trwającej epidemii COVID-19. Więcej informacji (w języku angielskim) dostępnych jest pod adresem <https://www.fi-compass.eu/publication/factsheets/factsheet-responding-covid-19-crisis-through-financial-instruments>.

3. Projektowanie i ustanowienie instrumentów

Institucja Zarządzająca ukończyła ocenę ex-ante zastosowania instrumentów finansowych w ramach PROW w marcu 2019 r. W kwietniu konieczne zmiany w PROW zatwierdzone zostały przez Komisję Europejską. Następnie sfinalizowano ustalenia prawne i umowne z podmiotami wdrażającymi. W listopadzie 2019 r., instrument był już w pełni gotowy do wykorzystania i udzielony został pierwszy kredyt z gwarancją.

Niespełna kilka miesięcy później, świat stanął wobec kryzysu COVID-19, który wywarł wpływ na gospodarkę i popyt na kredyty dla podmiotów gospodarczych. Gdy zmiany do Rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów pozwoliły na modyfikację instrumentu, jego zakres został poszerzony o wsparcie płynności finansowej małych i średnich przedsiębiorstw w rolnictwie i sektorze przetwórstwa rolno-spożywczego dotkniętych skutkami pandemii. Umowa o finansowanie została znowelizowana w maju 2020 r, a pierwszy „kredyt obrotowy typu COVID-19” udzielony został miesiąc później. W lipcu 2021 r., zatwierdzono kolejną zmianę budżetu instrumentu, która zwiększyła kwotę środków z przeznaczeniem na gwarancje, przy równoległym obniżeniu przewidzianej w budżecie kwoty na dopłaty do oprocentowania (więcej informacji podano w Rozdziale 3.3). Najważniejsze etapy wdrożenia instrumentu podano w Tabeli 1 poniżej.

Tabela 1: Kalendarium wdrożenia instrumentu finansowego

Data	Wydarzenie
Luty 2019 r.	Ocena ex-ante
Marzec 2019 r.	Ocena ryzyka ex-ante
Marzec 2019 r.	Nowelizacja ustawy krajowej dotyczącej PROW 2014-2020
Kwiecień 2019 r.	Nowelizacja PROW 2014-2020
Czerwiec 2019 r.	Rząd polski zatwierdził zmiany do programu rządowego wsparcia przedsiębiorczości z wykorzystaniem gwarancji i poręczeń udzielanych przez BGK
Lipiec 2019 r.	Podpisanie umowy o finansowaniu z BGK
Wrzesień 2019 r.	Podpisanie pierwszej umowy operacyjnej między BGK a pośrednikiem finansowym
Listopad 2019 r.	Udzielenie pierwszego kredytu objętego gwarancją
Maj 2020 r.	Aneks umowy o finansowaniu z BGK w celu wprowadzenia zmian związanych z pandemią COVID-19 i zwiększeniem budżetu
Czerwiec 2020 r.	Podpisanie aneksów umów operacyjnych pomiędzy BGK a pośrednikami finansowymi w odniesieniu do zmian związanych z COVID-19
Czerwiec 2020 r.	Udzielenie pierwszego „kredytu obrotowego typu COVID-19”
Listopad 2020 r.	Kampania marketingowa promująca instrument finansowy, w tym w programach telewizji ogólnopolskiej
Styczeń 2021 r.	Aneks umowy o finansowaniu w celu przedłużenia „kredytów obrotowych typu COVID-19”
Czerwiec 2021 r.	Modyfikacja budżetu obejmująca zwiększenie zobowiązania PROW na rzecz gwarancji oraz równoległe obniżenie budżetu na dopłaty do oprocentowania

3.1 Ocena ex-ante

Instytucja Zarządzająca EFRROW przeprowadziła pierwszą ocenę ex-ante rynku w 2016 r.⁸ Stanowiła ona analizę dostępu do finansowania gospodarstw rolnych o wartości produkcji standardowej od 100 000 do 200 000 EUR, w oparciu o kryteria dostępu ujęte w poddziałaniu 4.1 PROW.

Kolejna ocena rynku przeprowadzona została w ramach platformy fi-compass⁹ w 2019 r., a jej celem była analiza możliwości łącznego wykorzystania środków z EFRROW oraz Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS)¹⁰ w ramach instrumentu finansowego oferowanego przez PROW 2014-2020 i w oparciu o nowe rozwiązania przewidziane w Rozporządzeniu Zbiorczym¹¹. To studium wykonalności również rozszerzyło zakres analizy o wszystkich potencjalnych odbiorców końcowych w ramach poddziałania 4.1 (tzn. bez zastosowania górnego limitu wolumenu kredytów i wielkości obrotów beneficjenta końcowego), oraz wszystkich potencjalnych odbiorców końcowych w ramach poddziałania 4.2.

W oparciu o powyższe dokumenty, w marcu 2019 r. Instytucja Zarządzająca ukończyła ocenę ex-ante ryzyka zastosowania instrumentu finansowego w ramach PROW, zgodnie z art. 37.2 Rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Informacje i dane na potrzeby oceny ex-ante zbierane były w następujący sposób:

- analiza dostępnych dokumentów i danych dotyczących sektora, w tym polityki i dokumentów programowych, danych statystycznych, wyników poprzednich ocen i analiz sektorowych;
- wywiady z interesariuszami, zarówno po stronie popytu jak i podaży, w tym z przedstawicielami sektora prywatnego i publicznego (banki, organizacje rolnicze, agencje rozwoju, itd.), w celu zebrania danych jakościowych na temat popytu i podaży w dziedzinie finansowania sektora rolnego, a także zgromadzenia informacji o poglądach decydentów odpowiedzialnych za tworzenie polityki, innych instytucji oraz kluczowych ekspertów;
- Wspomagane komputerowo wywiady telefoniczne (CATI) z przedstawicielami gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw rolno-spożywczych;
- Ankiety internetowe skierowane do instytucji finansowych, w tym przedstawicieli największych banków komercyjnych i spółdzielczych zaangażowanych w finansowanie rolnictwa, fundusze pożyczkowe oraz fundusze gwarancyjne;
- Spotkania grup tematycznych (*focus groups*) z przedstawicielami instytucji finansowych, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego.

8 ECORYS, 30 listopada 2016 r., Ocena ex-ante celowości zastosowania instrumentów finansowych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.

9 fi-compass, 2018 r., Studium wykonalności na rzecz wdrożenia Instrumentów łączących środki z EFRROW oraz funduszy ESI w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w Polsce na okres programowania 2014-2020, Sprawozdanie końcowe, 2019 r., Ministerstwo Rolnictwa.

10 Studium przeprowadzone zostało w ramach inicjatywy EFRROW-ESI realizowanej przez DG AGRI. Więcej informacji (w języku angielskim) dostępnych jest pod adresem <https://www.fi-compass.eu/news/2016/12/new-eu-investment-initiative-boost-financing-rural-economy>.

11 Rozporządzenie (UE, Euratom) 2018/1046 Parlamentu Europejskiego i Rady (Rozporządzenie Zbiorcze) w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, uchylające Rozporządzenie nr 966/2012 i wprowadzające zmiany do kilku uregulowań sektorowych, w tym ukierunkowane zmiany dotyczące instrumentów finansowych określonych w Tytule IV Rozporządzenia ustanawiającego wspólne przepisy: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1046&from=PL>.

Oszacowano wówczas, iż luka w finansowaniu w zakresie kredytów średnio i długoterminowych wynosiła 11.6 mld PLN (około 2.54 mld EUR) w przypadku gospodarstw rolnych i 0.2 mld PLN (około 44 mln EUR) w przypadku przedsiębiorstw sektora przetwórstwa spożywczego. Nie dokonano szacunków dla kredytów krótkoterminowych.

Ocena ex-ante wykazała, że luka w finansowaniu miała wpływ przede wszystkim na małe i średnie gospodarstwa rolne; wpływ na duże gospodarstwa oraz przedsiębiorstwa przetwórstwa spożywczego był mniejszy. Główne przeszkody w dostępie do finansowania były podobne w obu grupach, tj. wymogi wysokiej wartości zabezpieczeń, wysokie stopy procentowe oraz niewystarczający okres karencji kredytów inwestycyjnych oferowany przez banki.

W oparciu o informacje otrzymane od banków komercyjnych i spółdzielczych w Polsce, wnioskiem oceny ex-ante było, iż można oczekiwać wzrostu popytu na finansowanie ze strony gospodarstw rolnych. W czasie wywiadów i dyskusji prowadzonych w grupach tematycznych, oprócz zapotrzebowania na finansowanie długoterminowe dla rolników wspomniano również o potrzebie kredytów na finansowanie działalności bieżącej.

Po stronie podaży, potrzeby pośredników finansowych w zakresie zwiększenia akcji kredytowej na rzecz sektora rolnego różniły się znacznie, zależnie od typu danej instytucji. Banki komercyjne i spółdzielcze sygnalizowały, że zwiększenie ich działalności na tym rynku wymaga zapewnienia gwarancji. Natomiast fundusze gwarancji preferowały kontrgwarancje, a fundusze pożyczkowe wymagały kapitałowych instrumentów dłużnych. Ponadto, sektor bankowy podkreślił jeszcze jeden charakterystyczny aspekt kredytowania rolnictwa w Polsce, tj. istniejące ograniczenia prawne dotyczące ustanawiania zabezpieczeń na niektórych składakach majątku rolnego¹². Gwarancja finansowana z środków PROW 2014-2020 stanowiłaby rozwiązanie tego problemu.

W świetle wszystkich powyższych czynników uznano, że instrument gwarancji byłby bardziej odpowiedni niż instrument kapitałowy. Oczekiwano, iż zapewnienie pośrednikom finansowym pokrycia ryzyka kredytowego dla nowego portfela kredytów doprowadzi do zwiększenia liczby kredytów udzielanych gospodarstwom rolnym oraz przedsiębiorstwom sektora przetwórstwa spożywczego.

W zakresie pomocy publicznej, wnioski oceny wskazywały na potrzebę wdrożenia systemu, który będzie wystarczająco prosty w zarządzaniu przez pośredników finansowych. W tym kontekście zaproponowano również wykorzystanie zasady pomocy de minimis dla wszystkich projektów inwestycyjnych nieobjętych przepisami Załącznika I Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

Najważniejsze propozycje wynikające z oceny ex-ante były następujące:

- Kluczowe czynniki powodzenia w prawidłowym i skutecznym wdrożeniu instrumentu finansowego obejmują strategię inwestycyjną oraz zaprojektowaną strukturę instrumentu finansowego (tj. kryteria kwalifikowalności dla beneficjentów, rodzaje kosztów podlegających finansowaniu, okres spłaty, oprocentowanie oraz okresy karencji), proste procedury, właściwy okres wdrożenia oraz odpowiednią promocję instrumentu finansowego.
- Istotnym jest, by w razie decyzji o wdrożeniu w formie funduszu wszystkie procedury zrealizowane zostały w sposób terminowy (w tym podpisanie umowy o finansowaniu, wybór pośredników finansowych, podpisanie wszystkich umów operacyjnych, wypłata kredytów, itd.).

¹² W Polsce, szereg składników majątku rolnego nie podlega egzekucji wobec rolników z tytułu należności na rzecz banków, co oznacza, że na aktywach tych nie jest możliwe ustanowienie zabezpieczenia kredytu bankowego.

- Inne ważne czynniki powodzenia obejmują zdolność pośredników finansowych, w tym zakres geograficzny ich działalności oraz dostęp do sieci placówek zapewniających kontakt z potencjalnymi beneficjentami, a także zdolność do wprowadzenia nowych produktów kredytowych na rynek.
- Biorąc pod uwagę stosunkowo małą skalę środków alokowanych do instrumentów finansowych (według Instytucji Zarządzającej), środki z PROW 2014-2020 powinny zostać przeznaczone na jeden produkt finansowy, w postaci gwarancji kredytowych.
- Produkty finansowe powinny pozwalać na wykorzystanie kapitału obrotowego zgodnie z definicją w Rozporządzeniu Zbiorczym.
- Proponowana grupa potencjalnych odbiorców instrumentu gwarancji powinna obejmować gospodarstwa rolne oraz przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa spożywczego, niezależnie od ich wielkości oraz bez określenia jakichkolwiek ograniczeń sektorowych lub geograficznych.
- Wdrożenie instrumentu postrzegać należy jako przedsięwzięcie pilotażowe, ukazujące korzyści płynące z koncepcji wykorzystania instrumentów finansowych w sektorze rolnym w Polsce.
- Ostateczny projekt produktu gwarancji (z limitem górnym lub bez, wysokość limitu albo współczynnika gwarancji, wycena) powinien opierać się na wynikach badania rynku przeprowadzonego przez podmioty, którym powierzono wdrożenie instrumentu finansowego.

3.2 Wybór Podmiotu Wdrażającego

Instrumentem gwarancji zarządza BGK zgodnie przepisami art. 38(4)(b)(iii) Rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów. Umowa o finansowaniu pomiędzy Instytucją Zarządzającą EFRROW a BGK podpisana została w lipcu 2019 r. We wrześniu 2019 r., BGK rozpoczęło proces zawierania 11 umów operacyjnych z instytucjami finansowymi, które uprawnione są do udzielania kredytów inwestycyjnych i obrotowych objętych gwarancją EFRROW.

BGK jest polskim bankiem rozwoju¹³, będącym w 100% własnością Skarbu Państwa. Bank powstał w 1924 r., a jego działalność została reaktywowana po przełomie politycznym w 1989 r. Obecnie BGK jest jedną z najważniejszych instytucji wspierających Skarb Państwa w administracji rządowych programów społeczno-ekonomicznych promujących przedsiębiorczość oraz inwestycje infrastrukturalne i mieszkaniowe na poziomie ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym.

BGK dysponuje rozległym doświadczeniem w zakresie zarządzania instrumentami finansowanymi przez Unię Europejską. W okresie programowania 2014–2020, władze 15 województw powierzyły BGK funkcję zarządzającego funduszem funduszy na potrzeby instrumentów finansowych oferowanych przez w ramach regionalnych programów operacyjnych europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (np. Polityki Spójności), które wspierają rozwój mikroprzedsiębiorstw oraz MŚP, poprawę efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych oraz małych i średnich przedsiębiorstwach, instalacje odnawialnych źródeł energii, a także rewitalizację oraz rozwój rynku pracy, zwłaszcza tworzenie nowych miejsc pracy i wsparcie w zakresie kosztów rozpoczynania działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne.

13 Więcej informacji dostępnych jest (w języku angielskim) pod adresem: <http://www.nefi.eu/our-members/poland-bgk/#:~:text=BGK%20is%20the%20state%20development,to%20the%20public%20finance%20sector>.

BGK również zarządza instrumentami finansowymi w ramach pewnych programów rządowych finansowanych z środków krajowych lub unijnych (EFSI oraz programy realizowane na poziomie UE), takich jak program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME) oraz instrument gwarancji dla sektorów kreatywnych i kultury (Gwarancja Kreatywna Europa).

3.3 Finansowanie i zarządzanie

Instrument finansowy otrzymał początkowo finansowanie z PROW 2014-2020 w kwocie 50 mln EUR (31.8 mln EUR z EFRROW oraz 18.2 mln EUR finansowania krajowego). W maju 2020 r. na rzecz instrumentu alokowano dodatkowy budżet w wysokości 18.6 mln EUR z PROW, z przeznaczeniem na dopłaty do oprocentowania kredytów obrotowych. Następnie w lipcu 2021 r., dokonano zmian alokacji PROW w zakresie gwarancji i dopłat do oprocentowania oferowanych w ramach instrumentu, przy czym całkowita kwota środków przyznanych z PROW na potrzeby jego realizacji nie uległa zmianie. Obecny budżet instrumentu podano w Tabeli 2 poniżej.

Tabela 2: Budżet instrumentu finansowego

Moduł/dział	Źródło finansowania	Kwota
Fundusz gwarancji	EFRROW	39.68 mln EUR
	Źródła publiczne/budżet państwa	22.68 mln EUR
Dopłata do oprocentowania	EFRROW	3.97 mln EUR
	Źródła publiczne/budżet państwa	2.27 mln EUR
	Razem	68.6 mln EUR

Źródło: MRiRW, lipiec 2021 r.

W zarządzanie instrumentem finansowym zaangażowane są następujące podmioty:

- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), Instytucja Zarządzająca PROW;
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR), Agencja Płatnicza PROW;
- Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK), Podmiot Wdrażający instrument finansowy;
- Banki komercyjne i spółdzielcze, wybrane przez BGK, działające jako instytucje finansowe udzielające kredytów inwestycyjnych i obrotowych objętych gwarancją EFRROW.

MRiRW, jako Instytucja Zarządzająca PROW, odegrało kluczową rolę w projektowaniu, ustanowieniu i wdrożeniu instrumentu finansowego, w tym wyborze Podmiotu Wdrażającego, tj. banku BGK.

Ponadto, Instytucja Zarządzająca EFRROW:

- zapewnia podmiotom na poziomie krajowym zaangażowanym we wdrożenie instrumentu finansowego wytyczne oraz interpretację w odniesieniu do właściwych zasad oraz informacji wejściowych wykorzystywanych do obliczenia wielkości pomocy należnej końcowym beneficjentom;
- monitoruje i utrzymuje kontrolę nad całym procesem na poziomie krajowym, oraz zapewnia alokację odpowiednich środków na ten cel, w tym regularny monitoring wykorzystania budżetu instrumentu oraz realizacji zadań przez odpowiedzialne za nie podmioty współpracujące;
- uczestniczy w wydarzeniach i spotkaniach, a także prezentuje informacje na temat instrumentów finansowych w ramach PROW na poziomie krajowym oraz UE.

ARiMR realizuje, w imieniu Instytucji Zarządzającej, kontrole zarządcze, o których mowa w art. 9(1)(c) Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014. Ponadto, Agencja gromadzi, opracowuje i przekazuje Instytucji Zarządzającej wszystkie dane i informacje na temat wdrożenia instrumentu finansowego niezbędne do monitorowania i oceny programu. W celu realizacji tych zadań, ARiMR otrzymuje od BGK jako Podmiotu Wdrażającego następujące sprawozdania:

- miesięczne sprawozdanie o wystawionych gwarancjach;
- miesięczne sprawozdanie o wydanych dopłatach do oprocentowania;
- sprawozdanie z działalności na koniec każdego roku kalendarzowego.

BGK dokonał wyboru pośredników finansowych, którzy udzielają kredytów na rzecz odbiorców końcowych, w ramach otwartej i przejrzystej procedury. Analizując instytucje ubiegające się o tę rolę, BGK dokonał weryfikacji wyników finansowych i gospodarczych danego banku kredytodawcy oraz określił limit gwarancji. Po uzyskaniu pozytywnego wyniku oceny, BGK i bank kredytodawca podpisują umowę ramową, która określa zasady i szczegółową charakterystykę współpracy w zakresie produktu gwarancji.

Zgodnie z jego warunkami, banki kredytodawcy odpowiedzialne są za ocenę propozycji składanych przez beneficjentów końcowych, monitorowanie transakcji kredytowych oraz windykację należności zgodnie z ich wewnętrznymi procedurami. Windykacja i jej koszty pokrywane są wspólnie przez BGK i banki kredytodawców na zasadzie *pari passu*¹⁴.

14 Zasada *pari passu* oznacza, że wszyscy wierzyciele w postępowaniu upadłościowym uczestniczą w podziale wszelkich przychodów z tytułu sprzedaży jakichkolwiek składników majątku dłużnika w tym samym czasie i proporcjonalnie do wielkości zadłużenia należnego do spłaty na rzecz każdego z nich.

4. Wdrożenie

Pierwszej gwarancji finansowanej z instrumentu udzielono w listopadzie 2019 r. Obecnie, polscy rolnicy oraz przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa rolno-spożywczego mają dostęp do gwarancji za pośrednictwem grupy 11 banków komercyjnych i spółdzielczych. Instrument finansowy również wniósł wkład w podnoszenie odporności rolnictwa i sektora rolno-spożywczego w okresie kryzysu COVID-19, pomagając w utrzymaniu płynności finansowej poprzez udostępnienie kwalifikowalnym odbiorcom końcowym kredytów obrotowych z dopłatami do oprocentowania.

W 2021 r., działanie instrumentu zostało przedłużone do 31 grudnia 2025 r. w związku z okresem przejściowym w ramach EFRROW.

4.1 Produkty i warunki finansowe

Beneficjenci końcowi mają dostęp do gwarancji na potrzeby kredytów inwestycyjnych oraz kredytów na finansowanie bieżącej działalności zgodnie z zasadami PROW, poprzez instytucje pośredników finansowych wybranych przez BGK. Gwarancja opiewa na kwotę do wysokości 80% kapitału kredytu oraz podlega ograniczeniu do maksymalnej kwoty 5 mln PLN (1.1 mln EUR) dla gospodarstw rolnych oraz 10 mln PLN (2.2 mln EUR) dla przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego. W odniesieniu do podmiotów działających w przetwórstwie i marketingu produktów nieobjętych przepisami Załącznika I TFUE, limity te podlegają zasadom *de minimis*: tj. do kwoty 1.5 mln EUR dla gwarancji o okresie do 5 lat, lub do kwoty 750 000 EUR jeżeli gwarancja wystawiana jest na okres do 10 lat.

Okres gwarancji ograniczony jest do maksymalnie do 51 miesięcy dla kredytów obrotowych (39 miesięcy dla kredytów odnawialnych) oraz do 183 miesięcy w przypadku kredytów inwestycyjnych. Najważniejsze warunki gwarancji podano w Tabeli 3.

Tabela 3: Charakterystyka gwarancji

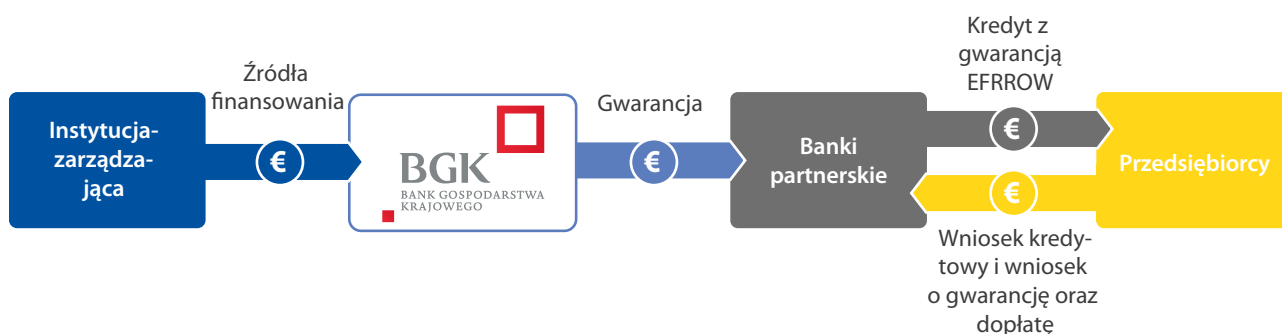
Gwarancja	
Współczynnik wypłaty z gwarancji	Do 80% kwoty kredytu
Maksymalna kwota kredytu	Do 5 mln PLN (1.1 mln EUR) dla gospodarstw rolnych oraz 10 mln PLN (2.2 mln EUR) dla przedsiębiorstw rolno-spożywczych.
Opłata	Brak
Okres gwarancji	Do 51 miesięcy dla kredytów obrotowych nieodnawialnych; Do 51 miesięcy dla kredytów obrotowych nieodnawialnych celem wsparcia płynności finansowej podmiotów dotkniętych skutkami pandemii COVID-19;* Do 39 miesięcy dla odnawialnych kredytów obrotowych (np. kredytu obrotowego w rachunku bieżącym) celem wsparcia płynności finansowej podmiotów dotkniętych skutkami pandemii COVID-19;* Do 120 miesięcy (de minimis) lub do 183 miesięcy (pomoc państwa) dla kredytów inwestycyjnych.
Zabezpieczenie	Weksel własny in blanco ¹⁵
Dopłata do oprocentowania	2% przez 12 miesięcy (wyłącznie dla kredytów obrotowych)*

Źródło: BGK, 2021 r.

*Uwaga: Zmiany wprowadzone w maju 2020 r., w celu złagodzenia skutków pandemii wywołanej COVID-19.

Po zatwierdzeniu zmian wprowadzonych w odpowiedzi na kryzys spowodowany pandemią COVID-19 w maju 2020 r., beneficjenci końcowi mogą korzystać z samodzielnych (tzn. bez konieczności połączenia z działaniami inwestycyjnymi) kredytów na finansowanie bieżącej działalności. Kredyt taki otrzymać można w formie nieodnawialnej, z terminem spłaty do 51 miesięcy, albo jako kredyt odnawialny, z maksymalnym okresem spłaty 39 miesięcy. Kredytobiorca może również otrzymać dopłatę do oprocentowania kredytu, w wysokości do 2% przez okres maksymalnie 12 miesięcy. Kredyty obrotowe dostępne są również w formie kredytu w rachunku bieżącym.

Rysunek 1: Przepływ finansowy

Źródło: BGK, 2021 r.

15 Weksel własny stanowi pisemne zobowiązanie zapłaty określonej kwoty na rzecz innej strony, na jej żądanie lub w określonym przyszłym terminie i pod określonymi warunkami. W razie niespełnienia warunków, zobowiązanie do zapłaty podlega egzekucji prawnej.

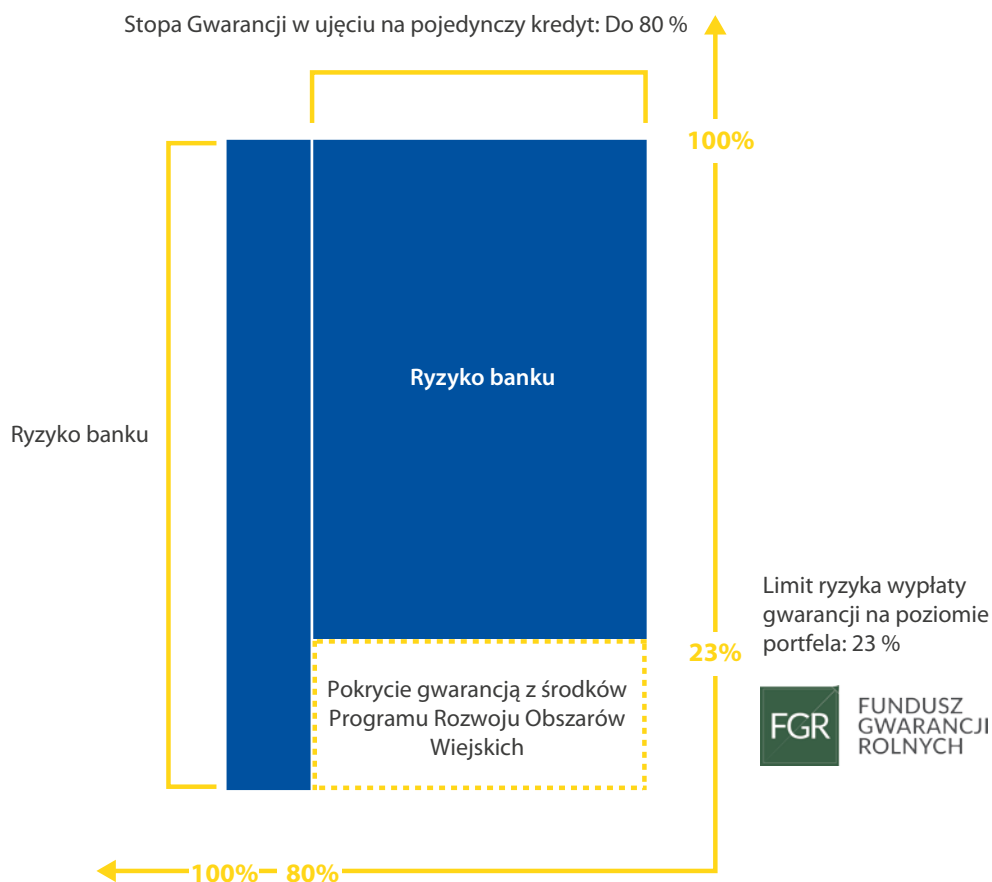
Gwarancja udzielana jest bezpłatnie, natomiast zabezpieczenie stanowi weksel własny in blanco podpisany przez beneficjenta końcowego.

Kredyt wykorzystany może być na sfinansowanie wkładu własnego beneficjenta na potrzeby dotacji udzielanej w ramach właściwego działania PROW, pod warunkiem że Ekwiwalent Dotacji Brutto (EDB) łącznej kwoty dotacji i kredytu nie przekroczy kwoty maksymalnej ustanowionej przepisami Załącznika II Rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 oraz jest niższy niż maksymalny limit dotacji określony dla danego działania programu. Kredytu z instrumentu finansowego nie można wykorzystać do zaliczkowania dotacji, a dotacje nie mogą być wykorzystane do spłaty kwoty wsparcia otrzymanej w ramach instrumentu finansowego.

Zgodnie z warunkami Funduszu Gwarancji EFRROW, kwalifikowalnymi beneficjentami są:

- **Rolnicy:** MŚP prowadzące działalność gospodarczą w dziedzinie produkcji podstawowej produktów rolnych;
- **Przetwórcy produktów rolnych:** MŚP prowadzące zarejestrowaną działalność gospodarczą w dziedzinie przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rolnych (tj. objętych przepisami Załącznika I TFUE);
- **Przetwórcy produktów nierolniczych:** MŚP prowadzące zarejestrowaną działalność gospodarczą w dziedzinie przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów nierolniczych (tj. nieobjętych przepisami Załącznika I TFUE).

Rysunek 2: Struktura portfela gwarancji

Źródło: fi-compass, 2021 r.

Instytucja Zarządzająca przeprowadziła oddzielną ocenę ex-ante ryzyka dla Funduszu Gwarancji w celu realizacji obowiązku wynikającego z przepisów UE¹⁶. Analiza skoncentrowała się na oszacowaniu poziomu oczekiwanych i nieoczekiwanych strat na portfelu gwarancji oraz określeniu oczekiwanego efektu mnożnikowego. W oparciu o dane dotyczące jakości portfeli kredytowych dla gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw sektora przetwórstwa rolno-spożywczego, ryzyko braku spłaty kredytu oszacowane zostało na poziomie 23% wartości portfela, przy założeniu następującej struktury docelowego portfela kredytowego:

- 30% - gospodarstwa rolne;
- 70% - przedsiębiorstwa rolno-spożywcze.

Wartość mnożnika finansowego oszacowano na 5,8, przy założeniu średniego zabezpieczenia gwarancją w wysokości 75% dla indywidualnego kredytu. W odniesieniu do wysokości budżetu gwarancji, w kwocie 62.36 mln EUR¹⁷, powyższy mnożnik wskazuje na portfel o potencjalnej wartości 361.7 mln EUR.

Bank zobowiązany jest do przeniesienia pełnych korzyści z tytułu gwarancji na odbiorcę końcowego. W szczególności, gospodarstwa rolne i przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa rolno-spożywczego korzystające z gwarancji mogą uzyskać:

- niższe koszty finansowania w porównaniu z typowymi warunkami rynkowymi dla takiego samego poziomu ryzyka;
- dłuższy okres spłaty kredytów inwestycyjnych;
- łatwiejszy dostęp do finansowania kredytowego w przypadku przedsiębiorców nieposiadających majątku o wartości wystarczającej do zabezpieczenia kredytu;
- brak potrzeby oferowania własnego majątku jako zabezpieczenia;
- oszczędność czasu, gdyż wszystkie formalności realizowane są bezpośrednio przez bank kredytodawcę;
- brak kosztu ustanowienia zabezpieczenia – gwarancja udzielana jest bezpłatnie.

4.2 Pomoc publiczna

W przypadku działalności rolnej wspieranej z EFRROW, zasady pomocy publicznej nie mają zastosowania ani do wkładu krajowego, ani do finansowania dodatkowego z środków krajowych. W sytuacjach tych, wsparcie na rzecz beneficjentów końcowych spełniać musi przepisy Rozporządzenia EFRROW.

Wartość korzyści na rzecz odbiorcy końcowego z tytułu gwarancji w ramach instrumentu finansowego obliczana jest w formie EDB. Jeżeli beneficjent otrzymuje inne formy wsparcia (np. dotacje) na tę samą operację, EDB gwarantowanego kredytu powiększonego o wartość pozostałych form wsparcia nie może przekroczyć kwoty maksymalnej pomocy określonej dla PROW. Jeżeli wsparcie udzielane jest na potrzeby inwestycji związanych z produktami nieobjętymi przepisami Załącznika I TFUE, instrument finansowy musi spełnić zasady de minimis, o których mowa w Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 1407/2013.

Jeżeli kredyt łączony jest z innymi formami wsparcia dla tego samego projektu, ARiMR dokonuje weryfikacji, czy zachowane zostały maksymalne pułapy pomocy PROW dla danej operacji.

¹⁶ Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r., art. 8. Dostępne pod adresem: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0480&from=PL>.

¹⁷ Wartość szacunkowa obejmująca koszt i opłaty za zarządzanie.

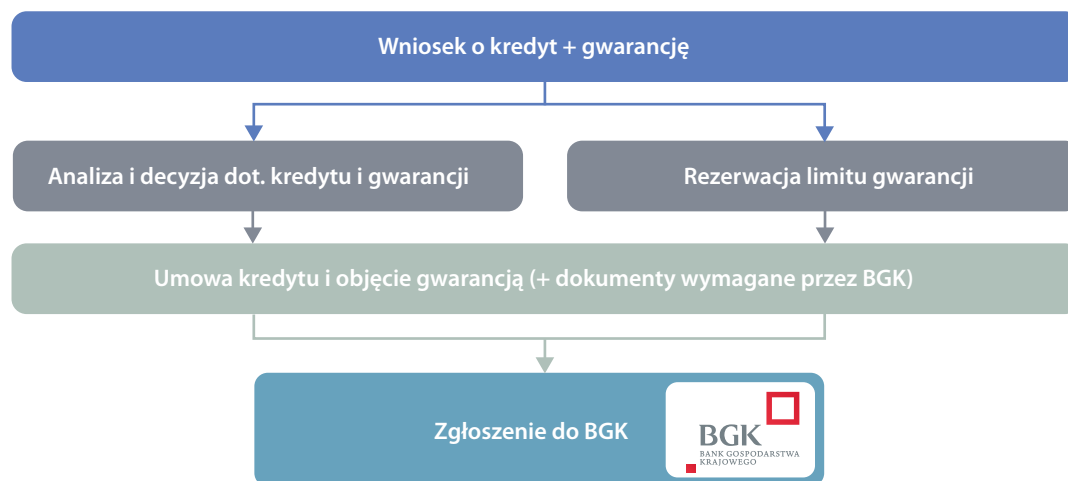
4.3 Przepływ finansowy i proces oceny

Pośrednicy finansowi działający w ramach instrumentu finansowego zapewniają kompleksowe wsparcie w jednym punkcie obsługi beneficjenta docelowego. Przyjmują wnioski o gwarancje od potencjalnych odbiorców końcowych wraz z wnioskami kredytowymi. Banki również przyjmują składane w ramach instrumentu wnioski o dopłaty do oprocentowania kredytów na finansowanie działalności bieżącej udzielanych na szczególnych zasadach związanych z COVID-19.

Dla każdej operacji, bank przeprowadza równoległą ocenę:

- kwalifikowalności operacji na podstawie zasad PROW, w oparciu o opracowaną w tym celu listę kontrolną i zgodnie z postanowieniami umowy operacyjnej podpisanej z BGK;
- wiarygodności kredytowej projektu, w oparciu o swe typowe procedury i praktyki komercyjne.

Rysunek 3: Proces oceny realizowany przez pośredników finansowych

Źródło: SGB Bank SA, 2021 r.

Jeżeli wniosek zostanie zaakceptowany, bank zawiera umowę kredytową z beneficjentem docelowym oraz wpisuje kredyt do rejestru wykorzystywanego w celach zarządzania portfelem gwarancji. Warunkiem otrzymania gwarancji w ramach instrumentu finansowego jest dostarczenie bankowi przez odbiorcę końcowego weksła własnego in blanco wraz z deklaracją wekslową, stanowiącą swoiste zabezpieczenie zmniejszające ryzyko dla gwaranta. W ostatnim kroku, bank wystawia zaświadczenie o EDB danej operacji.

5. Rezultaty

Od rozpoczęcia działalności w 2019 r. do czerwca 2021 r, w ramach instrumentu finansowego udzielono w sumie 3 489 gwarancji do kredytów o łącznej wartości 114 mln EUR, a nowy portfel kredytowy osiągnął wartość 145.5 mln EUR.

Większość kredytów udzielona została na finansowanie działalności bieżącej na podstawie szczególnych zasad związanych z COVID-19, w tym w szczególności: zatwierdzono 3 241 kredytów obrotowych typu COVID-19, na całkowitą kwotę 90.2 mln EUR i łączną wartość gwarancji w wysokości 72 mln EUR. Ponadto, beneficjenci skorzystali z kwoty 1.6 mln EUR dopłat do oprocentowania bankowych kredytów obrotowych typu COVID-19.

Projekt inwestycyjny: rozbudowa szklarni

Gospodarstwo ogrodnicze specjalizujące się w uprawie warzyw otrzymało kredyt inwestycyjny zabezpieczony w ramach instrumentu finansowego EFRROW na rozbudowę bloku szklarniowego.

Całkowita wartość inwestycji wynosi około 1 mln EUR, natomiast kredyt w ramach instrumentu finansowego, udzielony przez SGB Bank S.A., opiewał na kwotę 0.8 mln EUR (z gwarancją EFRROW). Okres spłaty rozłożono na 178 miesięcy. Celem projektu jest rozbudowa bloku szklarniowego dla potrzeb zastosowania urządzeń przystosowanych do metod uprawy opartych na hydroponice (bezglębowej uprawie roślin na specjalnych pożywkach roztworów wodnych, z dokładnym sterowaniem ilości wody, soli mineralnych i tlenu).

Dzięki tej inwestycji, gospodarstwo beneficjenta spodziewa się osiągnąć plony wyższe niż w uprawach metodami tradycyjnymi. Hodowane rośliny są również zdrowsze, dzięki biologicznym technikom ochrony roślin, zapewniającym mniejszą ilość szkodników i chorób przenoszonych przez glebę. Hydroponika zapewnia wymierne korzyści ekonomiczne, pozwalając na optymalne wykorzystanie przestrzeni, niską pracochłonność, oszczędność wody i nawozów, jednolity wzrost roślin oraz ich lepszą jakość.

Rozbudowa i modernizacja pieczarkarni

W ramach instrumentu finansowego, przedsiębiorca prowadzący uprawę pieczarek otrzymał długoterminowy kredyt inwestycyjny na rozbudowę i unowocześnienie obiektu i wyposażenia pieczarkarni.

Całkowita wartość inwestycji wyniosła około 1.86 mln EUR, obejmując kredyt w wysokości 1.3 mln EUR z terminem spłaty 10 lat, udzielony przez BNP Paribas Bank Polska S.A. zabezpieczonego gwarancją w ramach instrumentu finansowego.

Obecnie uprawa pieczarek prowadzona jest w siedmiu cyklach produkcyjnych rocznie, na powierzchni około 7 300 m² i sześciu poziomach systemu stelażowego, z wykorzystaniem podłoża fazy III. Dzięki finansowanemu projektowi inwestycyjnemu, hodowca mógł zmodernizować technologię produkcji oraz niezbędną infrastrukturę, co pozwoliło na zwiększenie produkcji i powierzchni uprawy o 16 000 m².

Korzyści dla hodowcy z tytułu gwarancji w ramach instrumentu finansowego o wartości 1 mln EUR obejmują dłuższy okres spłaty kredytu, niższe wymagania dotyczące wkładu własnego oraz brak wymogu zapewnienia fizycznego zabezpieczenia. Ponadto, system ustanowienia gwarancji jest prosty i beneficjent nie musi składać wniosku do jakiegokolwiek instytucji zewnętrznej, gdyż formalności związane z udzieleniem gwarancji realizowane są jednocześnie z wydaniem kredytu.

6. Zgromadzone wnioski i doświadczenia

Oceny rynku przeprowadzone w okresie od 2016 r. do 2019 r. wskazały na istnienie jednoznacznych przeszkód w dostępie do finansowania, zwłaszcza dla mniejszych przedsiębiorstw rolnych. W oparciu o te wnioski oraz uwzględniając nowe otoczenie prawne w Polsce, a także specyficzne uwarunkowania polskiego sektora bankowego, Instytucja Zarządzająca podjęła decyzję o ustanowieniu instrumentu gwarancji w ramach PROW. Mimo, iż nie miała ona wcześniejszych doświadczeń w wykorzystaniu instrumentów finansowych EFRROW, mogła skorzystać z rozległych doświadczeń BGK w stosowaniu instrumentów finansowych w ramach innych programów UE oraz funduszy krajowych, oraz z kierunkowych szkoleń fi-compass adresowanych do instytucji zarządzających EFRROW. Również Agencja Płatnicza miała już doświadczenie w zarządzaniu działaniami wsparcia na rzecz poprawy dostępu do kredytowania w rolnictwie.

Wdrożenie instrumentu finansowego przebiegło sprawnie po zakończeniu oceny ex-ante w marcu 2019 r., a już cztery miesiące później podpisano umowę o finansowaniu z BGK. Po kolejnych czterech miesiącach (w listopadzie 2019 r.), udzielono pierwszej gwarancji EFRROW w ramach instrumentu finansowego.

Wyniki wykorzystania instrumentu po około 18 miesiącach od wdrożenia są bardzo pozytywne: według stanu na czerwiec 2021 r., zatwierdzono 3 489 operacji, a średnia liczba gwarancji wystawianych w każdym miesiącu wyniosła 193. To udane wdrożenie dowodzi również, jak przydatnym narzędziem mogą być instrumenty finansowe w okresach kryzysu. Po wybuchu pandemii COVID-19, Instytucja Zarządzająca bardzo szybko dostosowała kryteria kwalifikowalności dla instrumentu odpowiadające zmienionym warunkom rynkowym. Ponadto, jego przydatność została zwiększona poprzez wprowadzenie możliwości skorzystania z dopłat do oprocentowania. Bardzo duża liczba udzielonych kredytów na finansowanie bieżącej działalności pokazuje, jak instrument ten odpowiedział na prawdziwe potrzeby rynku w bardzo konkretny i sprawny sposób.

Instytucja Zarządzająca przeprowadziła – również w ogólnokrajowych stacjach telewizyjnych – kampanię promocyjną, obejmującą edukacyjny film wideo oraz eksponującą logo instrumentu finansowego, co przyczyniło się do zwiększenia jego widoczności i popularności wśród potencjalnych beneficjentów docelowych.

Ponadto, BGK zorganizował wiele szkoleń i webinarów dla banków kredytodawców, objaśniających parametry i warunki kwalifikowalności gwarancji, których celem było bardziej skuteczne upowszechnienie tego produktu finansowego. Działaniom tym towarzyszyła kampania promocyjna w środkach masowego przekazu oraz w czasie wydarzeń z uczestnictwem potencjalnych odbiorców końcowych. Z opisem produktu oraz towarzyszącą mu dokumentacją zapoznać można się na stronie internetowej BGK. Utworzono również centrum telefoniczne informujące o korzyściach związanych ze skorzystaniem z gwarancji.

W ciągu całego okresu wdrożenia instrumentu finansowego, kluczową rolę odgrywała bliska współpraca i dobre zrozumienie wśród wszystkich interesariuszy programu. Widoczne to było w spotkaniach i wymianach na różnych poziomach, zwłaszcza w odniesieniu do zasad UE oraz krajowych, otoczenia bankowego oraz potrzeb podmiotów sektora rolno. Dzięki temu stworzono dobrze zaprojektowany produkt, skrojony na miarę potrzeb potencjalnych beneficjentów końcowych.

W oparciu o te pozytywne doświadczenia, Instytucja Zarządzająca już wybiega myślą w przyszłość, planując zapewnienie ciągłości wykorzystania instrumentu w ramach nowego Planu Strategicznego WPR, w tym ewentualne rozszerzenie zakresu funduszy gwarancji na nowe obszary inwestycyjne, takie jak odnawialne źródła energii, efektywność energetyczna oraz inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska naturalnego i klimatu.

